

Obsah

Základní pojmy	11
1 Metrologie	12
1.1 Mezinárodní metrologické organizace	12
1.2 Národní metrologický systém české republiky	12
1.3 Mezinárodní soustava jednotek SI	13
1.4 Etalony elektrických jednotek	14
1.4.1 Etalony napětí	15
1.4.2 Etalony odporu	16
1.5 Literatura	17
2 Přesnost měření a nejistota měření	18
2.1 Odchytky měření	18
2.1.1 Systematické odchytky, náhodné odchytky	19
2.2 Místa a příčiny vzniku odchylek při měření	21
2.3 Odchytky měřicích přístrojů	22
2.3.1 Odchytky analogových měřicích přístrojů	22
2.3.2 Třída přesnosti analogových přístrojů	23
2.3.3 Odchytky číslicových měřicích přístrojů	23
2.3.4 Standardní nejistoty typu A a B	25
2.3.5 Odchytky a nejistoty při nepřímých měření	26
2.3.6 Zápis měřených hodnot a zaokrouhlování	28
2.4 Literatura	29
3 Elektromechanické měřicí přístroje	30
3.1 Statické charakteristiky	30
3.2 Dynamické charakteristiky	31
3.3 Značení elektromechanických přístrojů	33
3.4 Magnetoelektrické měřicí ústrojí	33
3.4.1 Magnetoelektrické ampérmetry	35
3.4.2 Magnetoelektrické voltmetry	36
3.4.3 Magnetoelektrické galvanometry	37
3.4.4 Magnetoelektrický přístroj s usměrňovačem	37
3.4.5 Magnetoelektrický přístroj s termoelektrickým článkem	38
3.5 Feromagnetické měřicí ústrojí	39
3.5.1 Feromagnetické ampérmetry	40
3.5.2 Feromagnetické voltmetry	41
3.6 Elektrodynamické měřicí ústrojí	41
3.6.1 Elektrodynamické a ferodynamické wattmetry	43
3.7 Přístroje s indukčním ústrojím	45
3.8 Rezonanční měřicí přístroje	46
3.9 Poměrové měřicí přístroje	47
3.10 Literatura	48
4 Analogové měřicí převodníky elektrických veličin	49
4.1 Měřicí zesilovače	49
4.1.1 Operační zesilovače	49
4.1.2 Měřicí zesilovače ve zpětnovazebním zapojení	49
4.1.3 Modulační zesilovač	52
4.2 Měřicí usměrňovače	53
4.2.1 Pasivní usměrňovače	54
4.2.2 Usměrňovače s operačním zesilovačem	55
4.2.3 Řízené usměrňovače	55
4.3 Převodníky efektivní hodnoty na stejnosměrné napětí	56

4.3.1	Chyby měřicích přístrojů s usměrňovači při měření neharmonických veličin	58
4.3.2	Převodníky skutečné efektivní hodnoty (TRMS)	60
4.4	Převodníky maximální hodnoty na stejnosměrné napětí	61
4.5	Měřicí transformátory	62
4.5.1	Měřicí transformátory proudu	62
4.5.2	Měřicí transformátory napětí	64
4.5.3	Rogowskiho cívka	65
4.6	Převodníky pro realizaci matematických operací	66
4.6.1	Převodníky pro měření součtu a rozdílu	66
4.6.2	Převodníky pro měření součinu a podílu	68
4.6.3	Převodníky pro časovou integraci napětí nebo proudu	74
4.6.4	Logaritmický a exponenciální zesilovač	76
4.7	Literatura	77
5	Digitalizace, číslicové zpracování a rekonstrukce signálu	78
5.1	Vzorkování signálu	79
5.1.1	Chyby vzorkování	80
5.2	Analogově-číslcové převodníky	81
5.2.1	Chyby A/Č převodníků	82
5.2.2	Komparační převodníky	83
5.2.3	Kompenzační převodníky	84
5.2.4	Integrační převodníky	86
5.2.5	Sigma-delta převodníky	88
5.3	Zpracování číslicového signálu	89
5.3.1	Měření základních parametrů periodických signálů	90
5.3.2	Odhad kmitočtového spektra periodických signálů	91
5.4	Číslicově-analogové převodníky	91
5.4.1	Chyby Č/A převodníků	92
5.4.2	Paralelní převodníky	93
5.4.3	Sériové převodníky	95
5.4.4	Nepřímé převodníky	96
5.5	Číslicové měřicí přístroje a zdroje signálů	97
5.5.1	Číslicové multimetry	97
5.5.2	Zdroje signálu	99
5.6	Literatura	103
6	Osciloskopy a spektrální analyzátoři	104
6.1	Osciloskopy	104
6.1.2	Osciloskop a měřený obvod	106
6.2	Spektrální analyzátoři	108
6.2.1	Analogové spektrální analyzátoři	109
6.2.2	Číslicové spektrální analyzátoři	110
6.2.3	Analyzátoři signálu	111
6.3	Literatura	111
7	Měření aktivních elektrických veličin	112
7.1	Měření stejnosměrných napětí	112
7.1.1	Měření voltmetrem	112
7.1.2	Kompenzační metoda měření napětí	113
7.2	Měření časově proměnných napětí	115
7.3	Měření stejnosměrných proudů	117
7.4	Měření časově proměnných proudů	119
7.4.1	Komparátor stejnosměrného a střídavého proudu	119
7.5	Měření výkonu	120
7.5.1	Měření výkonu stejnosměrného proudu	121
7.5.2	Měření výkonu střídavého proudu	122
7.5.3	Elektronické wattmetry	124

7.5.4	Měření výkonu třemi voltmetry	124
7.5.5	Měření výkonu třemi ampérmetry	125
7.5.6	Přímé měření jalového výkonu	126
7.5.7	Měření výkonu střídavého proudu v trojfázových soustavách	126
7.5.8	Měření spotřeby elektrické energie.....	131
7.6	Měření kmitočtu	132
7.6.1	Přímé měření kmitočtu	132
7.6.2	Měření časového intervalu.....	133
7.6.3	Ostatní metody měření kmitočtu a času.....	134
7.7	Měření fázového posuvu	135
7.8	Literatura.....	137
8	Měření pasivních elektrických veličin	138
8.1	Měření odporů.....	138
8.1.1	Ohmova metoda.....	138
8.1.2	Srovnávací metoda.....	140
8.1.3	Ohmometry	141
8.1.4	Měření odporů velkých hodnot.....	142
8.1.5	Měření odporů malých hodnot.....	144
8.1.6	Nulové metody měření odporů	145
8.1.7	Měření odporu uzemnění	150
8.2	Měření impedancí	150
8.2.1	Etalony impedancí	152
8.2.2	Měření impedancí Ohmovou metodou	152
8.2.3	Měření indukčnosti wattmetrem	153
8.2.4	Měření impedance třemi ampérmetry.....	154
8.2.5	Měření impedance třemi voltmetry.....	155
8.2.6	Číslicové měřiče impedancí.....	156
8.2.7	Nulové metody měření impedancí.....	158
8.3	Literatura.....	161
9	Magnetická měření.....	162
9.1	Problémy při měření magnetických veličin	163
9.2	Magnetické převodníky.....	164
9.2.1	Měřicí cívka	165
9.2.2	Hallova sonda	165
9.2.3	Feromagnetická sonda	166
9.2.4	Rogowskiho-Chattockův potenciometr	168
9.2.5	Magnetorezistivní převodník	168
9.2.6	Převodník SQUID.....	170
9.2.7	Převodník na principu jaderné magnetické rezonance.....	172
9.3	Měření magnetických veličin ve vzduchu.....	174
9.3.1	Měření stacionárních magnetických polí.....	174
9.3.2	Měření časově proměnných magnetických polí	174
9.4	Měření charakteristik feromagnetických materiálů.....	175
9.4.1	Magnetizační charakteristiky feromagnetických materiálů	175
9.4.2	Měření magnetizačních charakteristik na uzavřených vzorcích	175
9.4.3	Měření magnetizačních charakteristik na otevřených vzorcích.....	177
9.4.4	Digitalizace měření magnetizačních charakteristik	178
9.4.5	Měření koercitivity	179
9.4.6	Zobrazení dynamické hysterezní křivky na osciloskopu	179
9.4.7	Měření charakteristik při magnetování střídavým proudem.....	180
9.5	Měření ztrát ve feromagnetiku při střídavém magnetování	182
9.6	Literatura.....	184
10	Snímače a převodníky fyzikálních veličin	185
10.1	Základní parametry snímačů	185

10.2	Snímače polohy.....	185
10.2.1	Magnetické snímače.....	185
10.2.2	Indukčnostní snímače.....	185
10.2.3	Kapacitní snímače.....	187
10.2.4	Optické snímače.....	187
10.3	Snímače mechanického napětí a síly.....	188
10.3.1	Tenzometry.....	188
10.3.2	Snímače síly a hmotnosti.....	190
10.4	Snímače tlaku.....	191
10.4.1	Deformační snímače.....	191
10.4.2	Kapacitní snímače.....	191
10.4.3	Piezoelektrické snímače.....	191
10.5	Snímače průtoku.....	191
10.5.1	Snímače objemového průtoku.....	191
10.5.2	Snímače hmotnostního průtoku.....	192
10.6	Snímače teploty.....	193
10.6.1	Odporové kovové snímače teploty.....	193
10.6.2	Termistory.....	194
10.6.3	Polovodičové snímače teploty.....	194
10.6.4	Termočlánky.....	194
10.7	Literatura.....	196
11	Systémy pro měření, sběr a zpracování dat.....	197
11.1	Rozdělení měřicích systémů.....	197
11.1.1	Zásuvné desky do PC.....	198
11.1.2	Sériové rozhraní RS-232-C.....	198
11.1.3	Systém IEEE 488.....	199
11.1.4	Sběrnice VME.....	201
11.1.5	Sběrnice VXI.....	201
11.1.6	Sběrnice PXI.....	203
11.1.7	Sběrnice LXI.....	203
11.1.8	Sběrnice USB.....	204
11.1.9	Wireless.....	204
11.2	Programování měřicích systémů.....	204
11.3	Literatura.....	206